

Такриз

ба автореферати диссертатсияи Зарифзода Моҳира Зариф дар мавзуи «Самтҳои асосии мукамалсозии танзими муносибатҳои иҷтимоӣ – меҳнатӣ ва таъсири он ба рушди иқтисодиёт (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 5.2.14. – Иқтисодиёти меҳнат ва демография, пешниҳод карда шудааст.

Мавзуи таҳқиқотии интихобнамудаи Зарифзода Моҳира Зариф – «Самтҳои асосии мукамалсозии танзими муносибатҳои иҷтимоӣ муҳнатӣ ва таъсири он ба рушди иқтисодиёт (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» ба яке аз масъалаҳои муҳимми иқтисодиёти меҳнат ва рушди иҷтимоӣ иқтисодии кишвар бахшида шудааст. Аҳамияти мавзӯ пеш аз ҳама аз тағйирёбии муносибатҳои иқтисодӣ, ташаккули бозори меҳнат, афзоиши муҳоҷирати меҳнатӣ, рушди технологияҳои рақамӣ ва зарурати такмили механизмҳои танзими давлатии муносибатҳои иҷтимоӣ муҳнатӣ бармеояд.

Мавриди зикр аст, ки дар шароити муосир муносибатҳои иҷтимоӣ муҳнатӣ танҳо ба робитаи байни корманд ва корфармо маҳдуд намешаванд, балки масъалаҳои шуғл, ҳифзи иҷтимоӣ, рушди сармояи инсонӣ, шарикӣ иҷтимоӣ ва мутобиқшавии бозори меҳнат ба талаботи иқтисоди навро низ фаро мегиранд. Аз ин рӯ, омӯзиши роҳҳои мукамалсозии танзими онҳо барои Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти ҳам назариявӣ ва ҳам амалӣ дорад. Интиҳоби мавзӯ саривақтӣ буда, натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд барои муайян намудани самтҳои такмили сиёсати давлатии меҳнат, рушди бозори меҳнат ва баланд бардоштани самаранокии истифодаи захираҳои меҳнатӣ дар кишвар мусоидат намоянд.

Муқарриз метавонад ин қисми тақриро бо баёни раво ва арзёбии мустақим чунин таҳия намояд:

Муаллиф дар саҳифаҳои 26–27-уми автореферат дуруст ва ҷолиб қайд намудааст, ки ба ташаккул ва такмили муносибатҳои иҷтимоӣ муҳнатӣ як қатор омилҳои ташкилӣ, технологӣ, иқтисодӣ, ҳавасмандгардонӣ, равоӣ ва фарҳанги роҳбарӣ таъсири бевосита мерасонанд. Аз ҷумла, дар байни омилҳои ташкилӣ ва технологӣ сатҳи автоматикунонии истеҳсолот ва таъмини беҳатарии меҳнат мавқеи муҳим дошта, истифодаи технологияҳои муосир талаботро ба дониш ва малакаи кормандон тағйир медиҳад. Ба андешаи муқарриз, чунин таҳлил барои нишон додани таъсири пешрафти технологӣ ба мазмуни муносибатҳои меҳнатӣ аҳамияти назариявӣ ва амалӣ дорад.

Дар баробари ин, муаллиф омилҳои иқтисодӣ ва ҳавасмандгардониро низ мавриди баррасӣ қарор дода, ба низом овардани музди меҳнат ва пешниҳоди имтиёзҳои иҷтимоӣ ҳамчун воситаҳои таҳкими муносибатҳои байни корманду корфармо арзёбӣ намудааст. Ҳамчунин, услуби роҳбарӣ ва

муҳити ахлоқии дохили ташкилот аз ҷумлаи омилҳои муҳими таъсиррасон ба муносибатҳои иҷтимоӣ меҳнатӣ нишон дода шудаанд.

Муаллиф дар зербоби сеюм таҷрибаи кишварҳои пешрафтaro дар соҳаи танзими муносибатҳои иҷтимоӣ меҳнатӣ мавриди муқоиса қарор додааст. Аз ҷумла, моделҳои англо-саксонӣ, сотсиал-демократӣ, корпоративӣ ва континенталӣ таҳлил гардида, имкониятҳои истифодаи унсурҳои алоҳидаи онҳо дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ шудаанд. Махсусан таҷрибаи модели континенталӣ ва модели дуалии Олмон таваҷҷуҳи хоса дорад, зеро он робитаи таҳсилоти касбӣ бо бозори меҳнатро тақвият дода, барои омодагии кадрҳои соҳибтаҳассус имконият фароҳам меорад. Аз ин рӯ, мутобиқ намудани унсурҳои мусбати чунин таҷриба ба шароити миллӣ метавонад барои баланд бардоштани сифати захираҳои меҳнатӣ ва коҳиш додани норасоии кадрҳои соҳибтаҳассус мусоидат намояд.

Муаллиф дар саҳифаҳои 32–33-и автореферат як қатор пешниҳодҳои ҷолиб ва аҳамиятнокро оид ба тақмили танзими муносибатҳои иҷтимоӣ меҳнатӣ ба миён гузоштааст. Муқарриз чунин мешуморад, ки яке аз ҷиҳатҳои мусбати таҳқиқот таҳияи моделҳои мушаххаси танзими бозори меҳнат мебошад.

Аз ҷумла, муаллиф «Барномаи амалиёти рақамии муносибатҳои меҳнатӣ»-ро пешниҳод намуда, таъсиси хазинаи ягонаи электронии шартномаҳои меҳнатиро муҳим арзёбӣ мекунад. Чунин механизм метавонад ба шаффофияти муносибатҳои меҳнатӣ, ба танзим даровардани шугли ғайрирасмӣ ва ҳифзи ҳуқуқҳои иҷтимоии шаҳрвандон мусоидат намояд. Пешниҳоди дигари муаллиф «Танзими минтақавии дифференсиалӣ» мебошад, ки истифодаи механизмҳои гуногуни танзими робата ба хусусиятҳои бозори меҳнати минтақаҳо пешбинӣ менамояд. Ба андешаи мо, чунин равиш барои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки минтақаҳои он аз ҷиҳати иқтисодӣ ва иҷтимоӣ хусусиятҳои гуногун доранд, қобили таваҷҷуҳ мебошад.

Ҳамчунин, муаллиф модели «Трипартизми ғаъол» ё «Шарикии сечонибаи мукамал»-ро пешниҳод кардааст, ки ҳамкориҳои давлат, иттифокҳои касаба ва иттиҳодияҳои корфармоёнро тақвият медиҳад. Ба назари муқарриз, татбиқи чунин механизм, махсусан дар корхонаҳои саноатӣ, метавонад ба ҳамоҳангсозии манфиатҳои кормандон ва корфармоён ва қабули қарорҳои мувофиқ тавассути шӯроҳои машваратӣ мусоидат намояд.

Дар автореферати диссертатсияи Зарифзода Моҳира Зариф, масъалаи муҳоҷирати меҳнатиро ҳамчун яке аз мушкилоти муҳими муносибатҳои иҷтимоӣ меҳнатӣ баррасӣ намуда, таъмини аҳоли бо ҷойҳои кори муносиб ва фароҳам овардани шароити мусоиди меҳнатиро аз самтҳои муҳими сиёсати давлатии бозори меҳнат арзёбӣ кардааст. Дар автореферат дар ин робита маводи омӯрӣ ва диаграммаҳо низ истифода шудаанд.

Дар зербоби дуюм бошад, муаллиф масъалаи ташаккули низоми ҳифзи иҷтимоӣ тавассути шарикии иҷтимоӣ-ро мавриди таҳлил қарор дода, ба

зарурати ҳамоҳангсозии манфиатҳои кормандон, корфармоён ва давлат таваҷҷуҳ зоҳир намудааст.

Матлабҳои асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 10 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи ба рӯйхати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дохилшуда, ба нашр расидаанд. Интишороти мазкур ҷанбаҳои асосии назариявӣ ва амалии мавзӯи «Самтҳои асосии мукамалсозии танзими муносибатҳои иҷтимоӣ муҳнатӣ ва таъсири он ба рушди иқтисодӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)»-ро инъикос менамоянд.

Ба сифати эродҳо метавон қайд намуд:

1. Дар тадқиқоти анҷомдодашуда аз асарҳои олимони ватанӣ нисбатан кам истифода бурда шудааст. Ҷалби бештари таҳқиқоти олимони тоҷик дар самти иқтисодиёти муҳнат ва муносибатҳои иҷтимоӣ муҳнатӣ метавонист заминаи назариявии корро боз ҳам тақвият бахшад.
2. Дар автореферат як қатор пешниҳодҳои ҷолиб оид ба тақмили танзими муносибатҳои иҷтимоӣ муҳнатӣ, аз ҷумла моделҳои рақамикунории муносибатҳои муҳнатӣ ва шарикӣ иҷтимоӣ, пешниҳод гардидаанд, вале ҳуб мешуд, ки механизмҳои татбиқи амалии онҳо дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон дар алоҳидагӣ ва муфассалтар шарҳ дода мешуданд.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Зарифзода Моҳира Зариф дар мавзӯи «Самтҳои асосии мукамалсозии танзими муносибатҳои иҷтимоӣ муҳнатӣ ва таъсири он ба рушди иқтисодӣ (дар мисоли Ҷумҳурии Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси 5.2.14 – Иқтисодиёти муҳнат ва демография таҳқиқоти анҷомёфтаи илмӣ ба ҳисоб рафта, аз ҷиҳати сохтор, мазмун, натиҷаҳои бадастомада ва аҳамияти назариявӣ амалии худ ба талаботи муқарраргардида ҷавобгӯ мебошад.

Тақриздиханда,

Доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор,
Муовини ректор оид ба корҳои таълимии
МДТ «Донишгоҳи давлатии
Бохтар ба номи Носири Хусрав»

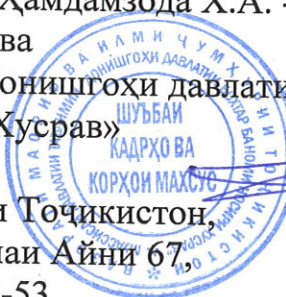

Ҳамдамзода Х.А.

«___» _____ 2026с.

Имзои д.и.и., профессор Ҳамдамзода Х.А. - ро тасдиқ менамоям.

Сардори шуъбаи кадрҳо ва
корҳои махсуси МДТ «Донишгоҳи давлатии
Бохтар ба номи Носири Хусрав»

Исҳоқзода И.И.

Суроға: 735140 Ҷумҳурии Тоҷикистон,
в. Хатлон, ш. Бохтар, кӯчаи Айни 67.
Тел.: (+992 37) 3222-2-22-53,
Email: bgu-1978@mail.ru; www.btsu.tj;

«___» _____ 2026с.